

TAG UG/Uwch – HEN FANYLEB

0976/51

MATHEMATEG – C4
Mathemateg Bur

DYDD GWENER, 15 MEHEFIN 2018 – PRYNHAWN

1 awr 30 munud

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Yn ogystal â'r papur arholiad hwn, bydd angen:

- llyfryn ateb 16 tudalen CBAC (pinc);
- Llyfryn Fformiwlâu;
- cyfrifiannell.

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.

Atebwch **bob** cwestiwn.

Rhaid dangos gwaith cyfrifo digonol er mwyn egluro'r dull **mathemategol** sy'n cael ei ddefnyddio.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

Cofiwch fod angen Cymraeg da a chyflwyniad trefnus yn eich atebion.

1. O wybod bod $f(x) = \frac{3x^2 - 3x - 8}{x(x-2)^2}$,

(a) mynegwch $f(x)$ yn nhermau ffracsiynau rhannol, [4]

(b) enrhifwch

$$\int_6^9 f(x) dx,$$

gan roi eich ateb yn gywir i ddau le degol. [3]

2. Hafaliad y gromlin C yw

$$x^2 - y^3 - 3xy + 1 = 0.$$

Cyfesurynnau'r pwynt P yw $(-2, -1)$ ac mae ar C .

(a) Dangoswch fod hafaliad y tangiad i C yn y pwynt P yn cael ei roi gan

$$x = 3y + 1. \quad [4]$$

(b) Mae'r tangiad i C yn y pwynt P yn croestorri C eto yn y pwynt Q . Darganfyddwch gyfesurynnau Q . [5]

3. (a) Darganfyddwch holl werthoedd θ yn yr amrediad $0^\circ \leq \theta \leq 360^\circ$ sy'n bodloni

$$2 \cos 2\theta = 3 \sin^2\theta - 5 \cos^2\theta + \cos \theta + 1. \quad [6]$$

(b) (i) Mynegwch $12 \sin \phi - 5 \cos \phi$ yn y ffurf $R \sin(\phi - \alpha)$, lle mae R ac α yn gysonion gydag $R > 0$ a $0^\circ < \alpha < 90^\circ$.

(ii) Trwy hyn, darganfyddwch holl werthoedd ϕ yn yr amrediad $0^\circ \leq \phi \leq 360^\circ$ sy'n bodloni

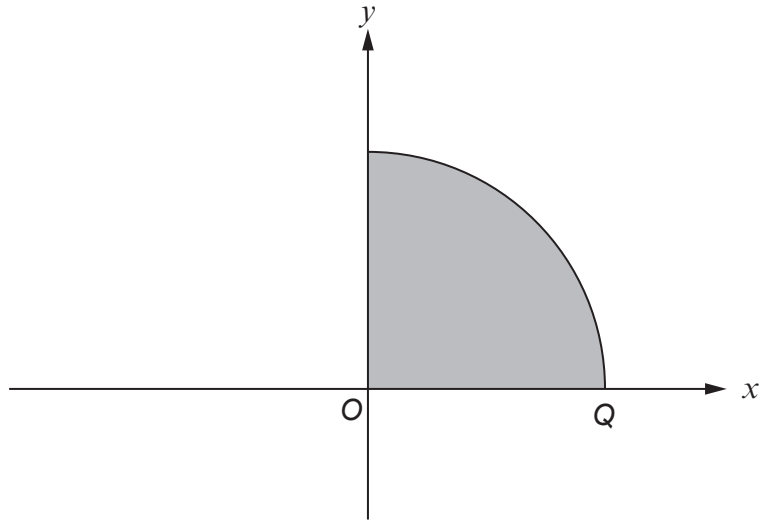
$$12 \sin \phi - 5 \cos \phi = -2. \quad [6]$$

4. (a) Ehangwch $\frac{1}{(1+2x)^2}$ mewn pwerau esgynnol (*ascending*) o x hyd at ac yn cynnwys y term yn x^2 . [2]

(b) (i) **Defnyddiwch eich ateb i ran (a)** i ehangu $\left(\frac{1+3x}{1+2x}\right)^2$ mewn pwerau esgynnol o x hyd at ac yn cynnwys y term yn x^2 .

(ii) Nodwch ar gyfer pa amrediad o werthoedd x mae eich ehangiad yn ddilys. [4]

5. Mae'r rhanbarth sydd wedi'i dywyllu yn y diagram isod wedi'i ffinio gan yr echelin- x , yr echelin- y , a'r rhan honno o'r gromlin sydd â'r hafaliad $x^2 + y^2 = a^2$ ($a > 0$) ac sydd yn y pedrant cyntaf. Mae'r gromlin yn croestorri'r echelin- x yn y pwynt Q .

- (a) Ysgrifennwch gyfesuryn- x y pwynt Q . [1]
- (b) (i) Trwy wneud integru priodol, darganfyddwch y cyfaint sy'n cael ei gynhyrchu pan mae'r rhanbarth sydd wedi'i dywyllu yn y diagram yn cael ei gylchdroi trwy bedair ongl-sgwâr o amgylch yr echelin- x . [4]
- (ii) Rhowch ddehongliad (*interpretation*) geometregol o'ch ateb. [4]

6. Hafaliadau paramedrig y gromlin C yw

$$x = \frac{3}{t^2}, \quad y = 4t^3.$$

Mae'r pwynt P ar C a'i baramedr yw p . Darganfyddwch a symleiddiwch hafaliad y tangiad i C yn y pwynt P . [4]

7. (a) Darganfyddwch $\int (4x+1)e^{4x-5} dx$. Symleiddiwch eich ateb. [4]

- (b) (i) Defnyddiwch yr amnewid $x = 4 \sin \theta$ i ddangos bod

$$\int_0^{2\sqrt{2}} \frac{x^2}{\sqrt{(16-x^2)}} dx = \int_0^a b \sin^2 \theta d\theta,$$

lle mae a a b yn gysionion y mae eu gwerthoedd i'w darganfod.

- (ii) **Trwy hyn**, enrhifwch

$$\int_0^{2\sqrt{2}} \frac{x^2}{\sqrt{(16-x^2)}} dx.$$

Rhowch eich ateb yn y ffurf $c\pi + d$, lle mae c a d yn gyfanrifau y mae eu gwerthoedd i'w darganfod. [8]

8. Gwerth paentiad (*painting*) ar 1 Ionawr 2000 oedd £900. Mae'n bosibl modelu gwerth, $\pounds V$, y paentiad t o flynyddoedd ar ôl y dyddiad hwn fel newidyn di-dor. Gallwch dybio bod cyfradd cynnydd V mewn cyfrannedd union â $V^{\frac{3}{2}}$.

(a) Ysgrifennwch hafaliad differol sy'n cael ei fodloni gan V . [1]

(b) Gwerth y paentiad ar 1 Ionawr 2003 oedd £1600. Darganfyddwch beth oedd ei werth ar 1 Ionawr 2008. [8]

9. (a) Mae'r fectorau $\mathbf{p}$ a $\mathbf{q}$ wedi'u rhoi gan

$$\begin{aligned}\mathbf{p} &= 3\mathbf{i} - 2\mathbf{j} + 7\mathbf{k}, \\ \mathbf{q} &= \mathbf{i} + 6\mathbf{j} - 4\mathbf{k}.\end{aligned}$$

Darganfyddwch yr ongl rhwng $\mathbf{p}$ a $\mathbf{q}$. Rhowch eich ateb mewn graddau, yn gywir i un lle degol. [4]

(b) Mae fectorau safle'r pwyntiau A a B wedi'u dynodi gan $\mathbf{a}$ a $\mathbf{b}$ yn ôl eu trefn. Mae gan y pwynt C y fector safle $4\mathbf{a} - \mathbf{b}$ ac mae gan y pwynt D y fector safle $-10\mathbf{a} + 5\mathbf{b}$. Mae'r pwynt E ar CD ac mae fel bod $CE : ED = 1 : 3$.

(i) Darganfyddwch a symleiddiwch fynegiad ar gyfer fector safle'r pwynt E yn nhermau $\mathbf{a}$ a $\mathbf{b}$.

(ii) Dehonglwch eich canlyniad yn geometregol. [4]

10. Profwch drwy wrthddywediad y gosodiad canlynol.

Pan mae x yn real a phositif,

$$25x + \frac{4}{x} \geq 20.$$

Mae llinell gyntaf y prawf wedi'i rhoi isod.

Tybiwch (*Assume*) fod gwerth positif a real o x fel bod

$$25x + \frac{4}{x} < 20.$$

[3]

DIWEDD Y PAPUR